

Prof. Dr hab. Jerzy Hetman
Instytut Produkcji Ogrodniczej
Uniwersytet Przyrodniczy
w Lublinie

Recenzja

Pracy doktorskiej mgr inż. Kingi Cichockiej pt.: „ Stan i perspektywy rozwoju produkcji kwiatów ciętych i roślin doniczkowych w Polsce w analizie porównawczej z sektorem holenderskim”.

Kwiaty cięte i ozdobne rośliny doniczkowe przestały być dobrem luksusowym, a stały się dobrem podstawowym. Mającym, jakże pozytywny, wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne człowieka. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w rosnącym popycie na nie w świecie, ale również i w Polsce co przekłada się na ciągły rozwój światowej produkcji kwaciarskiej. W konsekwencji wzrasta podaż na rynku zarówno kwiatów ciętych jak i ozdobnych roślin doniczkowych, pochodzących z rozwijającej się krajowej produkcji i z importu. Polska jest także ich eksporterem, choć niewielkim. W dobie coraz większej globalizacji i liberalizacji rynków światowych wzrasta znaczenie handlu zagranicznego. W warunkach rosnącej globalizacji i rosnącej wymiany towarowej rozwój gospodarki ogrodniczej uzależniony jest od zdolności konkurencyjnej. Dotyczy to również gospodarki kwaciarskiej. Polskie kwiaty cięte i rośliny doniczkowe muszą i będą musiały, w coraz większym stopniu konkurować z produkcją innych krajów, tak na rynku wewnętrznym, jak i międzynarodowym. Produkcja kwiatów ciętych i roślin doniczkowych jest działem produkcji roślinnej o bardzo wysokiej intensywności produkcji. W Polsce dostarcza około 21% towarowej produkcji roślinnej przy udziale w powierzchni użytków rolnych wynoszącym zaledwie 0,11%. Wobec dużego znaczenia społeczno- ekonomicznego kwiatów ciętych i roślin doniczkowych w Polsce oraz rosnące możliwości wymiany międzynarodowej bardzo trafne było podjęcie badań dotyczących oceny możliwości dalszego rozwoju tego sektora w naszych warunkach. Uzasadnieniem był również fakt, że Polska posiada określony potencjał produkcyjny, obejmujący bardzo kapitałochłonne i nowoczesne obiekty szklarniowe oraz tunele foliowe, nowoczesne technologie i wykształconych właścicieli gospodarstw.

Przedstawiona do oceny rozprawa jest bardzo obszerną, wielowątkową, oryginalną pracą naukową obejmującą badania konkurencyjności polskiego sektora kwiatów ciętych i roślin doniczkowych w odniesieniu do tegoż sektora w Holandii. Praca zawiera wszystkie formalnie wymagane części stawiane pracom doktorskim. Obejmuje 211 stron maszynopisu, 40 tabel i 22 rysunki, wszystkie bardzo starannie opracowane i czytelne, a tym samym podnoszące wartość pracy.

Analizując kolejne rozdziały stwierdzam, że Autorka wykazała gruntowne opanowanie warsztatu badawczego oraz wzorowe wykorzystanie literatury.

W pracy cytowanych jest 276 pozycji literatury fachowej, ustawa o rachunkowości z 2019 roku, oraz 28 stron internetowych związanych z tematem pracy. Rozdział ' Przegląd literatury obejmujący 32 strony maszynopisu, opracowany jest bardzo starannie i napisany jest jasnym i nośnym językiem. Zakres cytowanych prac i ich komentarz omawiających innych badaczy dobrze wprowadza czytelnika w stan zagadnienia i utwierdza w przekonaniu o celowości podjętych badań. W rozdziale pierwszym Autorka w sposób logiczny uzasadnia podjęcie omawianego tematu.

Głównym celem przedstawionej do recenzji pracy była ocena stanu i określenie perspektyw rozwoju produkcji kwiatów ciętych i roślin doniczkowych Polsce w porównawczej analizie konkurencyjności z tym sektorem w Holandii, która ma w tej dziedzinie największe znaczenie na światowym rynku. Należy podkreślić, że podjęty temat jest bardzo trudny. Wymagał od Autorki pokonania problemów metodycznych w porównawczych badaniach makro – i mikroekonomicznych w dwu krajach wynikających ze znikomej dostępności, nie do końca wiarygodnych danych, pierwotnych w Polsce oraz nieporównywalności części z nich między obu krajami. Badaniem objęto lata 2009 – 2017. Analiza poziomu rozwoju gospodarczego Polski i Holandii została przeprowadzona drogą oceny najczęściej stosowanych mierników tego rodzaju jak: (między innymi) wartość PKB, wartość PKB na 1 mieszkańca, stopa bezrobocia, obroty handlu zagranicznego.

Analiza makroekonomiczna konkurencyjności i poziomu rozwoju sektora roślin ozdobnych w obu krajach obejmowała: (między innymi) powierzchnię upraw pod osłonami, liczbę gospodarstw i średni areal upraw na 1 gospodarstwo, handel zagraniczny roślinami ozdobnymi oraz konkurencyjność międzynarodową. Dane wykorzystane w analizach porównawczych gospodarstw kwiaciarskich pochodzą z bazy FAON EU i zostały udostępnione przez DG Agriculture and Rural Development – Unit C.3 Farm Economics Komisji Europejskiej w Brukseli, a także z bazy Polski FAON Zakładu Rachunkowości Rolnej Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej- Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie. Z wymienionych wyżej źródeł pochodzą dane w zakresie zasobów czynników produkcji, kosztów i wyników ekonomicznych uśrednione dla 15 gospodarstw.

W swoich badaniach Autorka uzyskała bardzo interesujące wyniki. Przy dużo wyższym poziomie rozwoju gospodarczego Holandii, tempo rozwoju gospodarczego w Polsce było szybsze niż w Holandii. Co skutkuje zmniejszeniem dystansu w poziomie rozwoju gospodarczego między tymi krajami. Odnotowała też wzrost eksportu i importu w obu krajach co jest zjawiskiem korzystnym. Oznacza to, że Holandia i Polska są krajami otwartymi na handel z zagranicą, sprzedają swoje produkty na inne rynki, ale także pozyskują dobra i usługi z zewnątrz, poszerzając ich ofertę na rynku wewnętrznym. Niekorzystnym natomiast zjawiskiem jest fakt, iż pomimo ciągłego rozwoju polskiej gospodarki, rosnącego poziomu życia oraz znaczenia Polski w gospodarce EU, gospodarka Polski jest na wyraźnie niższym poziomie niż w Holandii. Świadczą o tym nie tylko dane dotyczące PKB czy handlu zagranicznego, ale także wyliczony przez Autorkę wskaźnik HDJ. Jednocześnie Autorka wykazała, że Polska jest krajem, który wciąż intensywnie się rozwija, o czym świadczy tempo wzrostu poszczególnych wskaźników gospodarczych, co stopniowo przybliża ją do gospodarki holenderskiej. Zwróciła uwagę na fakt, że dużym problemem Polski jest ogromne rozdrobnienie gospodarstw, gdyż małe gospodarstwa mają niewielkie szanse rozwoju, podnoszenia efektywności produkcji oraz poprawy swojej konkurencyjności, a tym samym konkurencyjności polskiego ogrodnictwa. W swoich analizach wykazała, że zarówno w Polsce,

jak i w Holandii od lat wzrastają obroty handlu zagranicznego kwiatami ciętymi i roślinami doniczkowymi, przy czym dynamika wzrostu była wyższa w Polsce. Pomimo szybszego wzrostu, wartości absolutne polskiego eksportu i importu są znacząco niższe. Szczególnie wyraźna różnica występuje w eksporcie. Holenderski eksport kwiatów ciętych i doniczkowych w badanym przez Autorkę okresie (2009 – 2018) był średnio aż 171 – 110 razy wyższy od polskiego, a import 5,1 – 4,4 razy. W całym badanym okresie saldo obrotów kwiatami ciętymi i roślinami doniczkowymi przyjmowało wartości ujemne i pogarszało się. To znaczy, że Polska jest krajem, który w przeciwieństwie do Holandii więcej importuje niż eksportuje. Tak więc Polska jest rosnącym importerem netto kwiatów ciętych i roślin doniczkowych. W Holandii sytuacja jest odwrotna. Tam przeważa eksport, a dodatnie saldo, w badanym okresie wzrastało.

W całym badanym okresie stabilna była struktura handlu zagranicznego obu grup roślin ozdobnych w obu krajach zarówno w eksporcie jak i w imporcie przeważały kwiaty cięte. Zjawisko to w większym stopniu dotyczyło Holandii.

W polskim eksporcie kwiatów ciętych na początku badanego okresu najważniejszym gatunkiem były chryzantemy, a następnie róże. Największy wzrost eksportu róż z Polski miał miejsce w latach 2017 i 2018. Autorka zwróciła uwagę również na bardzo szybki wzrost eksportu goździków i lili.

W Holandii w całym okresie badań czołowe miejsce w eksporcie przypadło różom, a drugie chryzantomom. Zwracał uwagę również wzrost eksportu goździków o dynamice wyższej niż róż oraz spadek eksportu lili.

W polskim eksporcie roślin doniczkowych największe znaczenie w ujęciu wartościowym miały młode rośliny i sadzonki. Rosło również znaczenie roślin doniczkowych o ozdobnych liściach i ozdobnych kwiatach.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że w Holandii, w badanym okresie nastąpił wyraźny spadek powierzchni upraw kwiatów ciętych, które przegrywają konkurencją cenową z kwiatami z krajów Afryki i Ameryki Łacińskiej. Spadkowi areału upraw towarzyszył szybszy spadek liczby gospodarstw, co skutkuje wzrostem średniej powierzchni przeciętnego gospodarstwa.

Wyższy udział kosztów energii w Polsce w porównaniu do tych kosztów w Holandii wynika z gorszych warunków klimatycznych. Polska produkcja charakteryzuje się także niskim wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii, co sprawia, że produkcja szklarniowa jest bardziej kosztochłonna. Analizując wskaźnik dochodowości Autorka wykazała, że zarówno w przypadku dochodowości ziemi, jak i pracy wyższe wartości absolutne oraz wyższe tempo zmian widoczne jest dla holenderskich gospodarstw. Wyliczyła, że każdy hektar użytków rolnych i każda jednostka nakładu pracy była w stanie wypracować w Holandii znacznie wyższy dochód niż polskie gospodarstwo. Pomimo większej powierzchni polskie duże gospodarstwa osiągają niższą wartość produkcji niż holenderskie. Poza niższą produkcją i osiąganym dochodem na 1 ha niższe są też w Polsce produktywność i dochodowość siły roboczej i aktywów trwałych.

Z przeprowadzonych przez Autorkę analiz wynika, że Polska nie posiada przewag konkurencyjnych na europejskim rynku roślin ozdobnych. Holandia zaś posiada bardzo wysoką zdolność do konkurencyjności czyli posiada wysoką pozycję konkurencyjną.

Jednak opracowane wyniki bardzo pracochłonnych badań i przeprowadzonych analiz będą po ich opublikowaniu z całą pewnością przydatne producentom kwiatów ciętych i roślin doniczkowych, inwestorom, osobom działającym na rynku kwaciarskim, decydentom i nauce w podejmowaniu właściwych działań na rzecz podnoszenia konkurencyjności sektora i funkcjonującym na nim producentów, które jednak nie zostały wyraźnie wyartykułowane

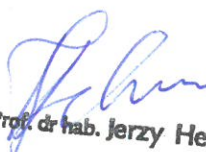
W podsumowaniu pragnę podkreślić, że całość pracy oceniam pozytywnie i nie mam krytycznych uwag co do tematu, celowości, metod przeprowadzonych analiz, układu pracy, stylu pisania. Przy publikacji pracy radziłbym tylko używać nie terminu „rośliny doniczkowe ozdobne z liści”, a „rośliny o ozdobnych liściach” i nie „doniczkowe rośliny ozdobne z kwiatów”, a „rośliny doniczkowe o ozdobnych kwiatach”.

Brakuję mi jednak konkretnych zaleceń dla naszych producentów jakie wynikały by z przeprowadzonych badań i analiz ,które pozwoliły by na wzrost poziomu konkurencyjności polskiej produkcji kwiaciarskiej.

W podsumowaniu stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca wykonana pod kierunkiem Pani profesor Lilianny Jabłońskiej przy współudziale promotora pomocniczego Pana dr hab. Dawida Olewnickiego pt. „Stan i perspektywy rozwoju produkcji kwiatów ciętych i roślin doniczkowych w Polsce w analizie porównawczej z sektorem holenderskim”, w mojej opinii, odpowiada wymaganiom stawianym pracom doktorskim z dziedziny nauk rolniczych w Polsce.

W związku z tym przedstawiam wniosek o dopuszczenie Pani Magister Kingi Cichockiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Lublin 29.06.2022

Prof. dr hab. Jerzy Hetman